

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของการดำเนินงาน
หรือการปฏิบัติหน้าที่ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงการทุจริต

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองใหญ่

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต 9 ขั้นตอน

ตารางที่ 1 ตารางระบุความเสี่ยง (Know Factor และ Unknown Factor)

นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของกระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ 1 ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียดรูปแบบพฤติการณ์ความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าว ลงในประเภทของความเสี่ยง ซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยงการทุจริต	
		Know Risk Factor	Unknow Risk Factor
1	จัดหาพัสดุก่อน การขออนุมัติจัดหา	√	
2	การใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ราชการโดยไม่ได้ขออนุมัติยืม	√	
3	บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน		√

ตารางที่ 2 ตารางแสดงสถานะความเสี่ยง (แยกตามรายสีไฟจราจร)

ให้นำข้อมูลจากตารางที่ 1 มาวิเคราะห์เพื่อแสดงสถานะความเสี่ยงการทุจริตของแต่ละโอกาส / ความเสี่ยงการทุจริต ออกตามรายสีไฟจราจร เขียว เหลือง ส้ม แดง โดยระบุสถานะของความเสี่ยงในช่องสีไฟจราจร

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	เขียว	เหลือง	ส้ม	แดง
1	จัดหาพัสดุก่อน การขออนุมัติจัดหา		√		
2	การใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ราชการโดยไม่ได้ขออนุมัติยืม		√		
3	บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน		√		

ตารางที่ 2

นำโอกาส / ความเสี่ยงการทุจริต จากตารางที่ 1 นามาแยกสถานะความเสี่ยงการทุจริต ตามไฟสีจราจร
สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ
สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง
สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง
สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก

ตารางที่ 3 SCORING ทะเบียนข้อมูลที่ต้องเฝ้าระวัง 2 มิติ (หรือตารางเมทริกส์ระดับความเสี่ยง (Risk level matrix))

นำโอกาส / ความเสี่ยงการทุจริต ที่มีสถานะความเสี่ยงระดับสูงจนถึงความเสี่ยงระดับสูงมาก ที่เป็น สีส้ม และสีแดง จากตารางที่ 2 มาทำการหาค่าความเสี่ยงรวม ซึ่งได้จากระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง ที่มีค่า 1-3 คูณด้วยระดับความรุนแรงของผลกระทบที่มีค่า 1-3 เช่นกัน
เกณฑ์ในการให้ค่า 1-3 มีดังนี้

3.1 ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง มีแนวทางในการพิจารณาดังนี้

- ถ้าเป็นกิจกรรมหรือขั้นตอนหลักที่สำคัญของกระบวนการงานนั้น ๆ แสดงว่ากิจกรรมหรือขั้นตอนนั้น เป็น MUST หมายถึงว่ามีความจำเป็นสูงของการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตที่ต้องทำการป้องกัน ไม่ดำเนินการไม่ได้ ค่าของ MUST คือ ค่าที่อยู่ในระดับ 3 หรือ 2

- ถ้าเป็นกิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็นกิจกรรม หรือขั้นตอนรองของกระบวนการงานนั้น ๆ แสดงว่า กิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็น SHOULD หมายถึงว่ามีความจำเป็นต่ำในการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริต ค่าของ SHOULD คือ ค่าที่อยู่ในระดับ 1 เท่านั้น (ตัวอย่างตามตารางที่ 3.1 เกณฑ์พิจารณาระดับ ความจำเป็นของการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตว่าเป็น MUST หรือ SHOULD)

3.2 ระดับความรุนแรงของผลกระทบ มีแนวทางในการพิจารณาดังนี้

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้องกับ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย Stakeholders รวมถึง หน่วยงานกำกับดูแล พันธมิตร ภาครัฐหรือข่าย ค่าอยู่ที่ 2 หรือ 3

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้องกับ ผลกระทบทางการเงิน รายได้ลดรายจ่าย เพิ่ม Financial ค่าอยู่ที่ 2 หรือ 3

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ กลุ่มเป้าหมาย Customer / User ค่าอยู่ที่ 2 หรือ 3

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นผลกระทบต่อกระบวนการภายใน Internal Process หรือกระทบด้านการเรียนรู้ องค์กรความรู้ Learning & Growth ค่าอยู่ที่ 1 หรือ 2

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง 3 2 1	ระดับความรุนแรงของผลกระทบ 3 2 1	ค่าความเสี่ยงรวม จำเป็น X รุนแรง
1	จัดหาพัสดุมาก่อน การขออนุมัติจัดหา	2	2	4
2	การใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ราชการโดยไม่ได้ขออนุมัติยืม	2	2	4
3	บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน	1	1	2

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการประเมินการควบคุมความเสี่ยง

ให้นำค่าความเสี่ยงรวม (จำเป็น X รุนแรง) จากตารางที่ 3 มาทำการประเมินการควบคุมการทุจริต ว่า มีระดับการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตอยู่ในระดับใด เมื่อเทียบกับคุณภาพการจัดการ (คุณภาพการจัดการ สอดส่อง เฝ้าระวังในงานปกติ) โดยเกณฑ์คุณภาพการจัดการ

ดี จัดการได้ทันที ทุกครั้งที่เกิดความเสียง ไม่กระทบถึงผู้ใช้บริการ / ผู้รับมอบผลงาน องค์กรไม่มีผลเสียทางการเงิน ไม่มีรายจ่ายเพิ่ม

พอใช้ จัดการได้โดยส่วนใหญ่ มีบางครั้งยังจัดการไม่ได้ กระทบถึงผู้ใช้บริการ / ผู้รับมอบผลงาน องค์กรแต่ยอมรับได้ มีความเข้าใจ

อ่อน จัดการไม่ได้ หรือได้เพียงส่วนน้อย การจัดการเพิ่มเกิดจากรายจ่าย มีผลกระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงานและยอมรับไม่ได้ ไม่มีความเข้าใจ

คุณภาพการจัดการ	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ค่าประเมินการควบคุมความเสี่ยงทุจริต		
		ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง
พอใช้	จัดหาพัสดุมาก่อน การขออนุมัติจัดหา	ค่อนข้างต่ำ		
พอใช้	การใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ราชการโดยไม่ได้ขออนุมัติยืม	ค่อนข้างต่ำ		
พอใช้	บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน	ค่อนข้างต่ำ		

ตารางที่ 5 ตารางแผนบริหารความเสี่ยง

ให้เลือกเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงสุดจากการประเมินการควบคุมความเสี่ยง Risk-Control Matrix Assessment ในตารางที่ 4 ที่อยู่ในช่องค่าความเสี่ยง อยู่ในระดับ สูง ค่อนข้างสูงปานกลาง มาทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตตามลำดับความรุนแรง (กรณีที่หน่วยงานทำการประเมินการควบคุมความเสี่ยงในตารางที่ 4 ไม่พบว่าความเสี่ยงอยู่ในระดับ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง เลย แต่พบว่าความเสี่ยงการทุจริตอยู่ในระดับต่ำ หรือ ค่อนข้างต่ำ ให้ทำการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในเชิงเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริต หรือให้หน่วยงานพิจารณาทำการเลือกภารกิจงาน หรือกระบวนการงานหรือการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดหรือมีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตมาประเมินความเสี่ยงการทุจริตเพิ่มเติม)

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันการทุจริต (ควบคุมความเสี่ยงการทุจริต)
1	จัดหาพัสดุมาก่อน การขออนุมัติจัดหา	1. จัดทำมาตรการขั้นตอนการจัดหาพัสดุ ต้องจัดทำรายงานขอจัดหาก่อนเป็นขั้นตอนแรก 2. จัดทำบันทึกแจ้งเวียนให้บุคลากรในสังกัดทราบทุกคน
2	การใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ราชการโดยไม่ได้ขออนุมัติยืม	1. จัดทำมาตรการยืมใช้ทรัพย์สินของทางราชการ 2. ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานยืมใช้ทรัพย์สินของทางราชการ 2. จัดทำบันทึกแจ้งเวียนให้บุคลากรในสังกัดทราบทุกคน และให้ยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด 3. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางทุก 6 เดือน
3	บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน	1. จัดอบรมความรู้เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนแก่บุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจทุกคน

ตารางที่ 6 ตารางจัดทำรายงานผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง

เพื่อติดตามเฝ้าระวัง เป็นการประเมินการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในกิจกรรมตามแผนบริหารความเสี่ยงของขั้นตอนที่ 5 ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการสร้างตะแกรงดัก เพื่อเป็นการยืนยันผลการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด โดยการแยกสถานะของการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตต่อไป ออกเป็น 3 สี ได้แก่ สีเขียว สีเหลือง และสีแดง

ที่	มาตรการป้องกัน ความเสี่ยงการทุจริต	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ค่าประเมินการควบคุม ความเสี่ยงทุจริต		
			เขียว	เหลือง	แดง
1	1. จัดทำมาตรการขั้นตอนการจัดหาพัสดุ ต้องจัดทำรายงานขอจัดหาก่อนเป็นขั้นตอนแรก 2. จัดทำบันทึกแจ้งเวียนให้บุคลากร ในสังกัดทราบทุกคน	จัดหาพัสดุมาก่อน การขออนุมัติจัดหา	√		
2	1. จัดทำมาตรการยืมใช้ทรัพย์สินของทางราชการ 2. ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานยืมใช้ทรัพย์สิน ของทางราชการ 2. จัดทำบันทึกแจ้งเวียนให้บุคลากรในสังกัดทราบทุกคน และให้ยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด 3. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางทุก 6 เดือน	การใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ราชการ โดยไม่ได้ขออนุมัติยืม	√		
3	1. จัดอบรมความรู้เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนแก่บุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจทุกคน	บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน	√		

สถานะสีเขียว ไม่เกิดกรณีที่อยู่ในข่ายความเสี่ยง **ยังไม่ต้องทำกิจกรรมเพิ่ม**

สถานะสีเหลือง เกิดกรณีที่อยู่ในข่ายความเสี่ยง แต่แก้ไขได้ทันทีที่ ตามมาตรการ / นโยบาย / โครงการ / กิจกรรมที่เตรียมไว้ **แผนใช้ได้ผล** ความเสี่ยงการทุจริตลดลง ระดับความรุนแรง < 3

สถานะสีแดง เกิดกรณีที่อยู่ในข่าย **ยังแก้ไขไม่ได้** ควรมีมาตรการ / นโยบาย / โครงการ / กิจกรรมเพิ่มขึ้น **แผนใช้ไม่ได้ผล** ความเสี่ยงการทุจริตไม่ลดลงระดับความรุนแรง > 3

ตารางที่ 7 ตารางจัดทาระบบความเสี่ยง

นำผลจากทะเบียนเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริต จากตารางที่ 6 ออกตามสถานะ 3 สถานะ ซึ่งในขั้นตอนที่ 7 สถานะความเสี่ยงการทุจริตที่อยู่ในข่ายที่ยังแก้ไขไม่ได้ จะต้องมีกิจกรรมหรือมาตรการอะไรเพิ่มเติมต่อไป โดยแยกสถานะเพื่อทาระบบบริหารความเสี่ยงออกเป็น ดังนี้

เกินกว่าการยอมรับ (สถานะสีแดง Red) ควรมีกิจกรรมเพิ่มเติม

เกิดขึ้นแล้วแต่ยอมรับได้ ควรมีกิจกรรมเพิ่มเติม (สถานะสีเหลือง Yellow)

ยังไม่เกิดเฝ้าระวังต่อเนื่อง (สถานะสีเขียว Green)

สถานะสีเขียว Green ยังไม่เกิด ให้เฝ้าระวังต่อเนื่อง

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต (สถานะสีเขียว)	มาตรการป้องกัน ความเสี่ยงการทุจริต
1	จัดหาพัสดุมาก่อน การขออนุมัติจัดหา	ดำเนินการตามมาตรการป้องกันความเสี่ยงทุจริต พร้อมดำเนินการเฝ้าระวัง ควบคุม และรายงานผลอย่างต่อเนื่อง
2	การใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ราชการ โดยไม่ได้ขออนุมัติยืม	ดำเนินการตามมาตรการป้องกันความเสี่ยงทุจริต พร้อมดำเนินการเฝ้าระวัง ควบคุม และรายงานผลอย่างต่อเนื่อง
3	บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน	ดำเนินการตามมาตรการป้องกันความเสี่ยงทุจริต พร้อมดำเนินการเฝ้าระวัง ควบคุม และรายงานผลอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 8 ตารางรายงานการบริหารความเสี่ยง

เป็นการจัดการรายงานสรุปให้เห็นในภาพรวมว่า มีผลจากการบริหารความเสี่ยงการทุจริตตามขั้นตอนที่ 8 มีสถานะความเสี่ยงการทุจริตอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตาม ประเมินผล (สี) สถานะความเสี่ยง

ที่	สรุปสถานะความเสี่ยงทุจริต (เขียว เหลือง แดง)		
	เขียว	เหลือง	แดง
1	จัดหาพัสดุมาก่อน การขออนุมัติจัดหา		
2	การใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ราชการ โดยไม่ได้ขออนุมัติยืม		
3	การใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ราชการ โดยไม่ได้ขออนุมัติยืม		

สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ

สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง

สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก